

2020 m. gegužės 28 d.

Lietuvių pilietinė galia – aukščiausia per dešimtmetį, pilietiškumu išsiskiria mokytojai

Atskiros gyventojų grupės, bendruomenės, visuomeninės organizacijos pastaraisiais metais Lietuvos gyventojų vertinamos kaip kur kas įtakingesnės priimančios visuomenei svarbius sprendimus, o pilietiniu aktyvumu iš visuomenės ypač išsiskiria mokytojai. Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas (PGI) 2019 m. paaugo iki 39,7 balo iš 100 galimų, ir tai yra aukščiausia pasiekta reikšmė nuo 2007 m., nuo to laiko, kai šis indeksas buvo pradėtas skaičiuoti. Tai rodo Pilietinės visuomenės instituto (PVI) atliktas tyrimas.

Pilietiškiausi Lietuvoje yra aukščiausio, vidutinio lygmens vadovai ir smulkieji verslininkai (vidutinė PGI reikšmė 47,2 balai), didžiausias pajamas gaunantys žmonės (46,3), turintys aukštąjį išsilavinimą (45,0), taip pat jaunesni – 15–29 m. bei 30–39 m. respondentai (PGI reikšmės 42,4 bei 42,7).

„Pilietinės galios indeksas nuo buvusio paskutinio skaičiavimo paaugo beveik 3 proc. (2016 m. PGI vidutinė reikšmė siekė 37 balus). Ši pokytį labiausiai nulėmė visuomenėje išaugęs pojūtis, kad bendruomenės, visuomeninės organizacijos, taip pat ir paprasti Lietuvos žmonės daro svaresnę įtaką priimančios visuomenei svarbius sprendimus“, - konstatuoja Pilietinės visuomenės instituto direktorė, Vilniaus Universiteto (VU) Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytoja dr. Ieva Petronytė-Urbonavičienė.

Pasak tyrėjos, šis pokytis visuomenėje pasiskirsto ne tolygiai. Savo įtakos priimančios visuomenei svarbius sprendimus vertinimas pastaraisiais metais labiausiai paaugo tarp vyriausiųjų, su šiek tiek aukštesniu (bet ne aukštuoju) išsilavinimu, pensininkų, bedarbių darbininkų, bet taip pat ir aukščiausio lygmens vadovų bei smulkiųjų verslininkų. Kad tapo įtakingesni, taip pat pajautė ir mažesnes pajamas gaunantys, ir gyvenantys ne didmiesčiuose žmonės.

„Taigi, labiausiai pilietinės įtakos padidėjimą pastaraisiais metais mato tos visuomenės grupės, kurias būtų galima pavadinti socialiai pažeidžiamiausiomis. Ir nors jos pagal savo įtakos suvokimą dar atsilieka nuo likusios visuomenės dalies, tas atotrūkis yra stipriai sumažėjęs. Galima manyti, kad taip galėjo atsitikti dėl pastaraisiais metais Vyriausybės vykdytos socialinės ir mokesstinės politikos, kuri sustiprino pažeidžiamiausių visuomenės grupių savivertę“, - sako Ieva Petronytė-Urbonavičienė.

Kita hipotezė, kad šis įtakos padidėjimas gali būti susijęs su 2018 – 2019 m. vykusiomis profesinių sąjungų protesto akcijomis (streikais, mitingais ir kt.). „Šią hipotezę skatina kelti itin išaugęs visuomeninių organizacijų ir bendruomenių įtakos vertinimas ir labai pozityvūs mokytojų protestų vertinimai visuomenėje“, - teigia PVI ekspertė, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto profesorė Ainė Ramonaitė. Apie mokytojų protesto veiksmus teigė girdėję 79 proc. apklaustųjų. Iš jų net 83 proc. šiuos veiksmus vertina teigiamai arba labai teigiamai.

2019 m. populiariausios pilietinės veiklos išliko aukojimas, labdara (39 proc. įsitraukusių), dalyvavimas aplinkos tvarkymo talkose (32 proc.) bei vietos bendruomenių veikloje (26 proc.). Tačiau visose šiose veiklose dalyvaujančių gyventojų dalis nuosekliai mažėja jau beveik dešimtmetį, pvz., lyginant su 2012 m.,

aukotojų dalis smuko 9 proc., dalyvaujančių aplinkos tvarkymo talkose per šį laiką sumažėjo 22 proc., o išitraukiančių į vietos bendruomenės veiklas – 11 proc.

Tiriant potencialų pilietinį aktyvumą, paaiškėjo, kad žmones labiausiai paskatintų veikti vietinės reikšmės problema. Tokiu atveju veiksmų jai spręsti imtųsi 28 proc. apklaustųjų, prisidėtų dar 40 proc. Jei iškiltų ekonominė, saugumo ir politinė problema, ji mobilizuotų atitinkamai 58 proc., 54 proc. ir 39 proc. apklaustųjų. Lyginant su 2016 m., 2019 m. žmonių, nusiteikusių aktyviai spręsti šias problemas, šiek tiek padaugėjo.

Galimybė susidurti su rizika, jeigu būsi pilietiškąs, 2019 m. buvo vertinama šiek tiek nuosaikiau nei 2016 m. Vis dėlto rizika atrodo daugiau ar mažiau tikėtina bent pusei respondentų. Rizika, kad, išitraukęs į pilietinę veiklą, aplinkinių būsi įtarinėjamas tai darantis dėl savanaudiškų paskatų, tikėtina atrodo 57 proc. respondentų. Kad būsi viešai užsipuolamas, šmeižiamas, – 52 proc., sulauksi grasinimų susidoroti – 50 proc., prarasi darbą – 48 proc., aplinkinių būsi laikomas keistuoliu – 47 proc.

Atskirai skaičiuotas Lietuvos mokytojų Pilietinės galios 2019 m. indeksas. Lietuvos mokytojų PGI – 53,7 balai iš 100 galimų.

„Lietuvos mokytojų pilietinė galia yra kur kas aukštesnė nei visos visuomenės. Jie dvigubai dažniau nei visuomenė ištraukia į pilietines veiklas: mokytojų aktyvumo indeksas lygus 67,4, o visuomenės – 33,8 balams. 71 proc. mokytojų aukoja labdarai, 66 proc. dalyvauja aplinkos tvarkymo, 62 proc. – vietos bendruomenių veiklose, 46 proc. yra pasirašę kokią nors peticiją internetu, 28 proc. dalyvauja visuomeninių organizacijų, judėjimų veikloje. Ketvirtadalis mokytojų aktyvūs socialiniuose tinkluose, internetu skelbė, siuntė pilietinio ar politinio pobūdžio informaciją, dalyvavo virtualioje pilietinėje ar politinėje diskusijoje, penktadalis pranešė apie įstatymų pažeidimus“, - sako PVI ekspertė, VU Sociologijos ir socialinio darbo instituto direktorė doc. dr. Rūta Žiliukaitė.

Mokytojai, lyginant su likusia visuomenės dalimi, labiau domisi viešaisiais reikalais, pozityviau vertina pilietinę įtaką sprendimų priėmimui visuomenėje, šiek tiek labiau nusiteikę veikti visuomenėje kilus politinei, vietos reikšmės, saugumo ar ekonominei problemai. Tačiau vertindami rizikas, susijusias su pilietine veikla, mokytojai beveik nesiskiria nuo likusios visuomenės.

Lyginant su ankstesniais metais, mokytojų pilietinė galia paaugo daugiau nei 5 balais (2014 m. apskaičiuota mokytojų PGI vidutinė reikšmė – 48,1).

Lietuvos pilietinės galios indeksą Pilietinės visuomenės institutas matuoja nuo 2007 metų. Pilietinės galios indeksas parodo, koks yra ir kaip kinta visuomenės domėjimasis viešaisiais reikalais, pilietinis dalyvavimas bei jo potencialas, gyventojų požiūris į turimas pilietines galias.

Pilietinės galios indekso tyrimai yra grįsti reprezentatyviomis Lietuvos visuomenės apklausomis. Apklausas 2019 m. tyrimui atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“. 2020 metų vasario ir kovo mėn. apklausti 1007 15–75 m. Lietuvos gyventojai ir 404 bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų mokytojai. Tyrimą finansavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Daugiau informacijos: Ieva Petronytė-Urbonavičienė, ieva@civitas.lt, tel. 8 672 21668, Ainė Ramonaitė, tel. 652 00524, Rūta Žiliukaitė, tel. 8 652 00524.